

TÜRKÇE: BİR DİLDEN DAHA FAZLASI ... *

Ayşe Eflal YAĞCI

Her sözün, ararsan vardır Türkçesi... Ancak önce düşün ki arayasın... Ara ki bulasın kendi kelimelerini... Unutma, bir ülken var kendi dilini konuşman için. Bir dilin var, kendi ülkende anlaşman için. Neden kendini anlamak ve anlatmak için, kelimelerini yabancı bir dile bulayasın ki? Neden kendi kelimelerini, buladığın dilden aşağı görür ve aşağılarsın? Neden binlerce kelimenin arasından eleyip seçtiğin, dudaklarından da dökülmesine izin verdiğin o kelimeleri, yabancı bir dilin boyunduruğu altında tutarsın? Bilmez misin, kendi dilini ölmeden toprağa gömdün mü, bağımsızlığını da onunla birlikte gömmüş olursun. Sahi bu, cinayet değildir de nedir?

“Gönül” kelimesini düşün mesela. Başka dilde var mıdır, Neşet Ertaş'ın sazından süzülen “Gönül dağı yağmur yağmur boran olunca” sözleri? Hangi dilde izahı vardır, “Akar can özümde sel gizli gizli” sözlerinin derinliği? İzah edilse de devamında “Sinemi yaralar yâr oy yâr oy yâr oy yâr” rengine çalan gönlün, gerçekten başka dilde karşılığı kalp midir sence? Düşün, başka bir dilde kalbe karşılık gelse “gönül”, içine siner mi? Demem o ki Türkçenin köküne indikçe, okyanusun derinliklerine inmiş gibi oluruz velhasıl. Ne kadar derine inersen o kadar eşsiz mücevherler çıkar karşına. Aslında bıraksan başka dillerin çakıllarını, kullansan kendi dilinin incilerini ve öyle konuşmaya başlasan... Serbest bıraktın mı dilini, içeride kullanılmamaktan bizar kelimelerin, azat edilmiş bir köle misali çıkar dudaklarından.

Ne ülkeler var, sömürge altında. Ne bir bayrağı var ne bir lisanı... Sev dilini arkadaş, sahip çık diline! Çünkü yalnızca kelimelerden var olmadı o. Yüzyılların emeği var o dilde. Bağımsızlık kokuyor, Türkiye kokuyor... Bir

* “Dilimiz Kimliğimizdir” Makale ve Deneme Yarışması'nda deneme türünde üçüncülük ödülü almıştır.

ülken var; Türkçe yaşa. Yaşadığını konuş. Yıllardır dilsizmiş, sağırmış gibi konuş. Hezarfen Ahmed Çelebi kanatlandığında nasıl heyecan duyduysa sen de aynı heyecanla dilin enginliğinde kanatlan. Uçmayı yeni öğrenmiş bir serçe gibi, süzül dilinin semalarında. Annesine kavuşan bir yavrucak gibi, sarıl diline. Çölde su bulmuş bir deve gibi, kana kana iç dilinden. Ayaklarını ilk defa kullanmış gibi, koş diline. Toprağa tutunmuş bir çınar ağacının kökleri gibi tutun. Bir âşık ozanın padişah kızını gördüğünde yaptığı gibi, bayıl diline. İlk kez, hatta son kez konuşuyormuş gibi, konuş aheste aheste. Nakış işleyen bir nine gibi, en sevdiği çiçeği yetiştiren bahçıvan gibi özenle konuş. Yeni doğmuş yavru kediler nasıl sahipleniyorsa annelerini, öyle sahiplen. Duru bir su gibi, tertemiz konuş. Laf kalabalığı yapma, keşmekeşlik olmasın cümlede.

İşte böyle böyle oluşur yeryüzünde kimliğin, farklılığın ve farkındalığın. Dil farkında olmaktır bir bakıma her şeyin çünküilmekilmek dokumaktır kelimelerle özünü. Özünden sözüne, tarihe uzanan kopmaz bir iptir dilin tarihin. Düşün; nankörlük etmek değil midir tarihe, diline sırt çevirmek? Çünkü o dil ki Çanakkale’de “Ateş!” diye bağırانların dilinde buhurdan gibi tüttü. “Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!” diyen Atatürk’ün dilinde kıvılcımlar saçtı. Zor şartlar altında kazanılan bu topraklara ve bu devlete, öğrendikleri dille birbirine kenetlenen atalarımıza Türkçe yazılmış mısralar, şiirler, türkülerle seslenmek az mı? O hâlde selamların en güzeliyle seslen bağımsızlık için Türkçeye! Keza Türkçe için atılmış onca kurşunun kovanına bile! Daha dün çalınmak istenen Türkçemizle söylenmiş “Meydanlara!” kelimesine... “Bugünden sonra divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste, meydana, Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır.” diyen Karamanoğlu Mehmed Bey’e.

Arkadaş! Dilin varken konuş ki yokluğunda pişman olma; Türkçen varken kullan ki yokluğunda arama. Öyle ya, bir şair binlerce kelimedenden birini seçebiliyorsa neden bir Türk’e binlerce yıllık mazisi olan dil yetmesin? Neden yetmesin bir Türk’e nakış nakış işlenen dil? Binlerce kelime... Eş seslisi, eş anlamlısı, yakın anlamlısı, zıt anlamlısı mecaz anlamlısı... Velhasıl neredeyse bir anlam için 10 kelime varken nasıl seçersin başka bir dili, nasıl aldatırsın kendi dilini? Unutma! Aldatırsan aldanırsın... Nitekim henüz Türkçe yazılı belge bulunamayan döneme “Karanlık Dönem” denirken olup da kullanılmadığı döneme ne densin? Kendi dili kendine kapanmış kapıdan giremeyen kelimeler, nasıl dolmasın hüznüle?

Kullanılıp atılan, olduğu hâlde hiç kullanılmayan onlarca güzel söz, varlık içindeki yoklukta olduğumuzu kanıtlamaz mı bize? Kanıtlar azizim, kanıtlar... Bu yüzden “okey”lemekten, “start” vermekten, “finiş” demekten vazgeçmeli. Bir Türk, deyim yerindeyse, Türkçe konuşurken kendine yasaklamalı “Türkche” konuşmayı... Türkçe konuşmalı, Türkçe yazmalı. Kendi dilini, kendine yettirmeli. 111 bin 27 kelimededen alabildiğine kullanabilmeli. Çilekeş ellerle yazılmış onca kelimeye ihanet etmemeli. Özünde olmalı, değilse özüne dönmeli. Kim küçümseyebilir ki kendi vatanının konuştuğu bu efsunkâr dili? *Orhun Kitabeleri*’nden bugüne kadar asırları yenip gelebilen kelimeye karşı, bir yabancı kelimeyi yenebilmeli. Olacaksa bu topraklarda doğmanın bir bedeli, o da Türkçe olmalı.